

مقدمه ای بر گردشگری در دسترس
(گردشگری برای ناتوانان)

تالیف و ترجمه:

دکتر زاهد شفیعی

دکتر ندا کرابی فارسانی

بهنوش پرنده خوزلی

انتشارات
سازمان فرهنگ و اسرار
توسعه و اصلاح

سرشناسنامه: شفیعی، زاهد، ۱۳۵۸-
عنوان و نام پدیدآور: مقدمه ای بر گردشگری در دسترس: (گردشگری برای ناتوانان)/ تالیف و ترجمه زاهد
شفیعی، ندا ترابی فارسانی، بهنوش برنده خوزانی
مشخصات نشر: اصفهان: سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۱۶۷ ص: مصور (رنگی)، جدول.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۳۲-۱۶۳-۴
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۴۵-۱۴۷.
عنوان دیگر: گردشگری برای ناتوانان.
موضوع: مملولان -- سفرها
موضوع: گردشگری
موضوع: مملولان -- حمل و نقل
موضوع: مملولان -- خدمات
موضوع: فضای عمومی و مملولان
شناسه افزوده: تالیف فارسانی، ندا، ۱۳۵۸-
شناسه افزوده: برنده خوزانی، بهنوش، ۱۳۶۵-
شناسه افزوده: دانشگاه هنر اصفهان
شناسه افزوده: سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان
رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۷۷ش/۱۵۶۸/۴ HV
رده بندی دیویی: ۳۶۲/۴۰۴۸۳
شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۷۴۱۲۹

مقدمه ای بر گردشگری در دسترس (گردشگری برای ناتوانان)

نویسندگان: زاهد شفیعی - ندا ترابی فارسانی - بهنوش برنده خوزانی

ناشر: سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان

چاپ و صحافی: فرهنگستان کتاب اصفهان

ناظر فنی: محمد رضا فتاحی

طرح جلد: مهدی اعطاسی

صفحه آرایشی: حسن حمزه

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۳۲-۱۶۳-۴

فهرست

۱۵	۱- فصل اول
۱۷	تعاریف و مفاهیم
۱۷	ناتوان و معلولیت
۲۵	دسترسی
۲۷	گردشگری در دسترس
۲۸	تعاریف و مفاهیم گردشگری در دسترس
۳۳	مخاطبان گردشگری در دسترس
۳۵	کارکردهای گردشگری در دسترس
۵۳	۲- فصل دوم
۵۶	طراحی جهانی تسهیلات و امکانات در دسترس
۷۳	تأسیسات و امکانات اقامتی
۹۶	قابلیت دسترسی افراد معلول به ترمینال های حمل و نقل عمومی
۹۹	خدمات دسترسی (حرکتی) مورد نیاز برای مسافران معلول سفرهای هوایی
۱۰۵	۳- فصل سوم
۱۰۷	طبیعت گردی در دسترس
۱۳۳	معرفی شبکه ها جهت توسعه ی گردشگری در دسترس در جهان
۱۴۲	اهمیت توسعه ی گردشگری در دسترس در ایران
۱۴۵	۴- منابع

فهرست جداول

- ۲۰: ابعاد مختلف ناتوانی و معلولیت
- ۲۳: قوانین عدم تبعیض برای معلولین در تعدادی از کشورها
- ۲۹: تعاریف گردشگری در دسترس
- ۴۵: گردشگران معلول در آلمان
- ۷۰: استانداردهای جهانی برای مسیرهای در دسترس
- ۷۶: ساختار و اجزای تشکیل انتخاب معیارهای محل اقامت
- ۸۰: سطح دسترسی در هتل
- ۸۳: تعداد اتاق های در دسترس مورد نیاز
- ۸۵: تعداد اتاق های مورد نیاز برای افراد ناشنوا و کم شنوا در یک هتل
- ۱۰۲: مقایسه بین نتایج الویت نیازهای سطوح متفاوت معلولیت حرکت
- ۱۱۷: استانداردهای لازم برای طراحی مسیر دسترسی در دسترس
- ۱۱۹: حداقل تعداد فضای پارک برای ناتوانان جسمی در پارکینگ پارک جنگلی
- ۱۲۶: تعداد فضای لازم برای صندلی چرخ دار در یک میز پیک نیک
- ۱۴: استانداردهای لازم برای طراحی مسیر دسترسی ساحلی در دسترس در شیب های
۱۳۲ بالا

فهرست اشکال

- ۱: اجزای اصلی دسترسی ۲۶
- ۲: چرخه ی دسترسی ۲۷
- ۳: چرخه ی گردشگری ۳۱
- ۴: انسان های نیازمند به سهولت دسترسی به امکانات و خدمات ۳۴
- ۵: نظام سیاست گذاری سنتی در گردشگری ۳۷
- ۶: نظام سیاست گذاری معاصر در گردشگری ۳۷
- ۷: تفاوت مفهومی بین مدل درمانی و مدل اجتماعی معلولیت ۴۰
- ۸: پنج گام اصلی به منظور ارائه ی اطلاعات در دسترس در مقاصد گردشگری ۶۵
- ۹: حداقل عرض مورد نیاز برای مسیرهای در دسترس ۶۸
- ۱۰: استانداردهای جهانی برای طراحی فضای پارکینگ در دسترس ۶۹
- ۱۱: استانداردهای جهانی برای طراحی میزها، درها و رمپ های در دسترس ۷۱
- ۱۲: استاندارد جهانی برای نصب اجسام دارای بیرون زدگی بر روی دیوار هتل ها ۸۴
- ۱۳: استاندارد نصب تابلوی دارای شماره ی اتاق برای افراد نابینا ۸۶
- ۱۴: طراحی دسته در اتاق هتل ها برای افرادی که ناتوانی در دست هارند ۸۸
- ۱۵: استانداردهای جهانی برای طراحی فضای داخلی اتاق در دسترس اقامتگاه ها ۹۱
- ۱۶: استانداردهای جهانی برای طراحی یک سرویس بهداشتی در دسترس ۹۲
- ۱۷: استانداردهای جهانی برای طراحی یک فروشگاه در دسترس ۹۳
- ۱۸: چرخه ی سفر ۹۶
- ۱۹: امکانات و خدمات برای مسافران معلول هوایی ۱۰۱
- ۲۰: طبیعت گردی در دسترس در پارک های ملی (اسپانیا) ۱۰۹
- ۲۱: سرویس حمل و نقل گردشگران معلول در پارک ملی تیمان فایا در جزیره لانزت (اسپانیا) ۱۱۰

- ۱۱۱: ۲۲: رونق گردشگری در دسترس در پارک طبیعی گوار (اسپانیا)
- ۱۱۱: ۲۳: برگزاری تور زمین گردشگری برای نابینایان (پرتغال)
- ۱۱۴: ۲۴: نمونه ای از تسهیلات مورد نیاز برای رونق طبیعت گردی در دسترس
- ۱۱۴: ۲۵: نمونه ای از وسیله ی حمل و نقل گردشگرانی که از صندلی چرخ دار استفاده می کنند
- ۱۱۶: ۲۶: استانداردهای لازم برای طراحی مسیر دسترسی برای گردشگرانی که از صندلی چرخ دار استفاده می کنند
- ۱۱۸: ۲۷: استانداردهای لازم برای فاصله ی بین چوب های مسیر عبور چوبی و تابلوهای راهنمای گردشگر
- ۱۱۹: ۲۸: استانداردهای لازم برای طراحی پارکینگ در دسترس
- ۱۲۱: ۲۹: استانداردهای لازم برای سطل های زباله در دسترس
- ۱۲۲: ۳۰: استانداردهای لازم برای برپا کردن یک چادر در دسترس
- ۱۲۳: ۳۱: استانداردهای لازم برای طراحی یک برج مشاهده در دسترس
- ۱۲۴: ۳۲: استانداردهای فضای باز لازم برای طراحی یک میز پیک نیک در دسترس
- ۱۲۶: ۳۳: استانداردهای لازم برای طراحی یک میز پیک نیک در دسترس
- ۱۲۶: ۳۴: تعداد فضای لازم برای صندلی چرخ دار در یک میز پیک نیک در دسترس
- ۱۲۷: ۳۵: استانداردهای لازم برای تعبیه ی کباب پز در دسترس
- ۱۲۸: ۳۶: استانداردهای لازم برای طراحی یک نیمکت در دسترس
- ۱۳۰: ۳۷: استانداردهای لازم برای نصب تلسکوپ و پریوسکوپ برای افرادی که از صندلی چرخ دار استفاده می کنند
- ۱۳۱: ۳۸: صندلی چرخ دار مخصوص ساحل
- ۱۳۲: ۳۹: استانداردهای لازم برای مسیر دسترسی ساحلی برای افرادی که از صندلی چرخ دار استفاده می کنند
- ۱۳۹: ۴۰: نمایی از شهر در دسترس اولیا (اسپانیا)

پیشگفتار

امروزه گردشگری به عنوان یک پدیده‌ی اجتماعی بسیار مهم است که باعث جابه‌جایی میلیون‌ها انسان در سراسر جهان می‌شود. از منظر اجتماعی، پدیده‌ی گردشگری نه تنها به عنوان محرکی برای توسعه‌ی اقتصادی شناخته می‌شود، بلکه سبب ارتقاء سطح آگاهی، دانش، ارتباطات و افزایش احترام میان شهروندان نیز می‌گردد. در مدل و رویکرد اجتماعی، گردشگری همانند محصولی در نظر گرفته می‌شود که باید صرف نظر از شخصیت، شرایط اجتماعی-اقتصادی و یا نادیده انگاشتن گروه خاصی از افراد، در دسترس همگان قرار گیرد. یکی از حوزه‌های اصلی که بخش گردشگری یا مدنظر قرار دادن اصول پایداری و ارزش‌گذاری بر مشتری می‌تواند به عرضه‌ی محصولات و خدمات با کیفیت بالا بپردازد، ارائه‌ی خدمات و محصولات در دسترس برای همگان می‌باشد.

دشواری سفر برای ناتوانان در بخش گردشگری این سؤال را مطرح می‌کند که چه راهکارها و تسهیلاتی برای فایق آمدن بر این مشکلات نیاز است و چگونه می‌توان گردشگری را همگانی کرد. در این خصوص اتحادیه‌ی اروپا، سال ۲۰۰۳ را سال افراد معلول، نام‌گذاری کرد. یکی از اهداف اصلی این امر، ارتقای زیرساخت‌ها، خدمات و تسهیلات در دسترس در تمامی زمینه‌های اجتماعی بود. همچنین این اتحادیه سال ۲۰۰۷ را سال فرصت‌های برابر برای همه با هدف افزایش آگاهی مردم و پرهیز از رفتارهای تبعیض‌آمیز و ارائه‌ی اطلاعات بیشتری به شهروندان در خصوص حقوق قانونی آنان نامید. در همین راستا در آوریل ۲۰۱۰ تورسیم (گردشگری) جزیی از حقوق بشر در نظر گرفته شد. امروزه، به رسمیت شناختن رضایت‌مندی اوقات فراغت از چشم‌انداز افراد معلول همانند آشنایی با کمک به کیفیت زندگی، از جمله فراهم ساختن شرایط زندگی قابل تحمل‌تر، بهبود سلامت، کاهش تنش‌ها، ایجاد و حفظ ارتباطات با اعضای خانواده و جامعه امری لازم و ضروری است.

ایده‌ی ابتدایی گردشگری در دسترس بر اساس فلسفه‌ی طراحی برای همه شکل گرفت که ابتدا در اروپا رواج پیدا کرد. توسعه‌ی دسترسی در تمامی زمینه‌های اجتماعی در صنعت گردشگری تأثیرگذار است و تنها در برگیرنده‌ی پروژه‌های ساخت و ساز نیست بلکه سیستم‌های ارتباطات و اطلاعات، الکترونیک، حمل و نقل و تسهیلات و خدمات را نیز شامل می‌شود.

رونق گردشگری برای ناتوانان جسمی تلاشی است در حال انجام برای مقاصد گردشگری چرا که تفریح حق همه‌ی انسان‌هاست حتی آن‌هایی که محدودیت‌هایی مانند سن و ناتوانایی‌های جسمی و ذهنی دارند. گردشگری در دسترس به عنوان فرصتی برای مقاصد گردشگری و فراهم آوردن خدمات گردشگری در نظر گرفته می‌شود. بنابراین توسعه‌ی زیرساخت‌ها و تسهیلات گردشگری با توجه به نیاز همه‌ی گروه‌ها از اهداف گردشگری در دسترس می‌باشد.

این کتاب سعی بر معرفی یک بازار خاص در گردشگری به نام گردشگری در دسترس و استانداردهای جهانی برای توسعه‌ی این بخش از گردشگری دارد. با توجه به آمار ناتوانان جسمی و معلولین سرمایه‌گذاری در حوزه‌ی گردشگری در دسترس نه تنها نیازهای روحی و روانی این گروه را فراهم می‌کند بلکه فرصتی برای کارآفرینی و سرمایه‌گذاری بخش‌های خصوصی مانند آژانس‌های طبیعت‌گردی و هتل‌ها و سایر سیاستگذاران در این حوزه است. از اهداف این مطالعه، دستیابی به توانایی صنعت گردشگری به منظور برآوردن نیازهای افراد معلول و ناتوان با پاسخ به این سؤال که آیا صنعت گردشگری به طرز مناسبی آمادگی ارائه‌ی خدمات به بازار تجاری مشتریان معلول خود را دارد؟

کتاب موجود با ارائه‌ی یک رویکرد فراگیر به مقوله‌ی گردشگری در دسترس به اهمیت و ضرورت توجه به این حوزه می‌پردازد. کتاب حاضر متشکل از سه فصل است که فصل اول همراه با ارائه کلیات مباحث گردشگری در دسترس به تجزیه و تحلیل فضای عملکردی این حوزه می‌پردازد. این فصل با نگاهی به تعاریف ناتوانی، معلولیت، حقوق معلولیت و روند سیاست‌گذاری معاصر سعی در معرفی یک بازار خاص در گردشگری به نام گردشگری در دسترس دارد. علاوه بر این فصل اول نگاهی به نقش آموزش و آگاهی کارکنان برای توسعه گردشگری در دسترس دارد.

فصل دوم علاوه بر ارزیابی امکانات، تسهیلات و خدمات گردشگری به ارائه‌ی استانداردهایی جهت ارتقای کیفی خدمات گردشگری در دسترس می‌پردازد. این فصل به طراحی جهانی تسهیلات و امکانات در دسترس و استانداردسازی تسهیلات گردشگری برای افرادی با معلولیت‌های مختلف به منظور توسعه‌ی این نوع از گردشگری پرداخته است. فصل سوم با نگاهی گذرا به تعاریف طبیعت گردی و اکوتوریسم به معرفی طبیعت گردی در دسترس و مقاصد این نوع گردشگری در جهان پرداخته و در نهایت استانداردهای جهانی، تسهیلات و زیرساخت‌ها برای توسعه‌ی این شاخه از گردشگری را بیان کرده است. معرفی شبکه‌های گردشگری در دسترس و شهرهای نمونه در دسترس که به هدف توسعه و ترویج گردشگری در دسترس ایجاد شده‌اند بخش پایانی مطالب این فصل است.

به هر حال باید اعتراف کرد که این کتاب مقدمه‌ای بر گردشگری در دسترس است و به دلیل نو بودن موضوع در جهان و به ویژه در ایران تھی از نواقص نیست و جزء با همراهی اندیشمندان همکاران و صاحب‌نظران تکامل خواهد یافت. لذا از همکاران ارجمند تقاضا داریم با ارائه نقطه نظرات و پیشنهادات اصلاحی خود در خصوص نقایص احتمالی، ما را در بهبود مستمر و تعالی بخشی این اثر یاری فرمایند امید است که این کتاب نقطه آغازی برای توسعه گردشگری در دسترس در کشورمان باشد.